

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 77 50 D
50 „
e a
... 350 D,
manjši sorazmerno. — Pri malih oglaših beseda 25 p.

Izhaja vsako soboto

Sandžak in paša ali — „Oblast“ in veliki župan!

V „Službenih Novinah“ št. 92, od letos je objavljen zakon „o splošni državni upravi“ — obenem z uredbo o razdelitvi države na „oblasti“, ki jih je določenih 33 po številu. Člen 9. te uredbe se glasi: Ta uredba dobi moč ko jo podpiše kralj, obvezno silo pa, ko se objavi v „Službenih Novinah“. Kralj pa te uredbe ni podpisal, pač pa so jo ministri, od slovenskih le g. Pucelj. Uredba pa se je kljub temu objavila v urad. listu. Nastane vprašanje, če ima uredba pravno moč, ker je ni podpisal gospod kralj, kakor bi jo glasom njenega lastnega teksta moral, da dobi „moč“. Če bi mi živeli v pravni državi, bi bila sedaj prilika, da se kaki poljubni državljani pritožijo na pristojno državno sodišče, češ, uredba ni obvezna, ker nima moči, kajti na listini manjka podpis gospoda kralja Aleksandra. V pravno urejeni državi bi se pristojno državno sodišče o takšni pritožbi posvetovalo in izreklo svoje pravno mnenje. Po današnjem ustrojstvu naše države bi bil za takšno pritožbo pristojen takozvani državni svet v Belgradu. Toda kakor mi pozitivno vemo, ta državni svet ne deluje, ker ni popoln. Mnogo njegovih članov — državnih svetnikov — je pomrlo ali pa stopilo v pokoj, tako da naš državljani danes nima nobene pravne instance, na katero bi se v takšnih primerih lahko obrnil s svojo pritožbo. To pa je v vsaki državi v srednji in zapadni Evropi mogoče, samo pri nas in v Rusiji ne. V Rusiji zato ne, ker vlada tam „diktatura“ proletariata, kar se odkrito in uradno priznava. Pri nas pa na uradnih mestih trobijo v svet, da smo „demokratska“ država, pa vseeno nimajo državljani nobenega sredstva legalno in rednim sodnim putem uveljavljati svoje pritožbe. Iz tega jasno sledi, da pri nas demokracije ni, ampak, da je tudi pri nas „diktatura“ — diktatura belgrajske „porodice“! Torej naši vladinovi nimajo nikakšne moralne pravice ogorčevati se nad diktaturo boljševikov v Rusiji. Pa to le mimogrede, ker se nam zopet nudi prilika pokazati na „demokracijo“ naše „edinstvene“ države.

Zakon o splošni upravi, ki je bil razglašen obenem z uredbo o razdelitvi države na oblasti, določa samoupravne pravice ljudstva v „oblastih“. Danes hočemo le en del te „samouprave“ razkazati, to je navesti delokrog „velikega župana“, kakor ga določa zakon, v svojem drugem delu. Zakon določa med drugim tako:

Na čelu splošne oblastne uprave stoji veliki župan. Njemu so podrejeni vsi uradi in vsi organi splošne oblastne uprave; on jim daje v mejah svoje pristojnosti, navodila in naloge ter sprejema njih poročila.

Veliki župan je politični predstavnik vlade; predstavlja jo tudi prosti oblastni samoupravi.

Iz teh navodil je razvidno tole: da bodo velikemu županu podrejeni vsi uradniki. On sam jim daje vsa navodila in naloge, njemu morajo poročati vse. Veliki župan bo toraj en majhen kraljiček v „svoji“ oblasti. Ljudski zastop, takozvana „oblastna skupščina“, ne bo imela glede poslovanja posameznih uradov in uradnikov nič, pa prav nič govoriti. V političnem oziru predstavlja veliki župan vlado v Belgradu, je torej njen politični eksponent; prebivalstvo v „oblasti“ odnosno v „oblastni skupščini“ je lahko črno, rdeče, plavo, zeleno, kakršnokoli hoče biti, vlada v Belgradu nima nobene dolžnosti se na to ozirati; ona sama diktira, kdo imej takšno veliko moč, kakršno daje ta famozni zakon velikemu županu.

Zakon pravi nadalje:

Veliki župan nadzira vsa oblastva splošne uprave v oblasti ter odloča o pritožbah zoper njih upravne akte. Torej veliki župan, ki ga brez ozira na razpoloženje ljudstva v „oblasti“ ali od ljudstva izvoljene „oblastne skupščine“ imenuje belgrajska vlada, sam in končno odloča o vseh pritožbah proti uradnim odlokom in sklepom. Recimo: V belgrajski vladi sedi od slovenskih strank le samostojna kmetijska stranka. Ona bo gledala na to, da postane veliki župan v Ljubljani njen pristaš — ali vsaj prijatelj, ker je veliki župan glasom besedila zakona predvsem politični eksponent stranke, ki se slučajno nahaja v belgrajski vladi. On bo torej že vsled tega moral biti strankarsko pristranski, sicer bo frčal. Njegovi odloki o pritožbah državljanov (pravzaprav „podanikov“) bodo odvisni od tega, kateri stranki pripada pritožnik. Če bo pritožnik n. pr. republikanec, katerega stranka v vladi ne bo zastopana, se bo pritožba rešila ne po zakonu, temveč po interesih stranke, katere eksponent bo istočasni veliki župan.

Sicer pravi člen 12., da mora veliki župan o vseh važnih rečeh lokalnega krajevnega značaja, kamor spadajo tudi policijske naredbe, razen onih za vzdrževanje javnega miru, zaslišati tudi oblastni odbor ali zahtevati njegovo mnenje. To se pravi, da mora veliki župan sicer vprašati za mnenje „oblastni odbor“, da pa ni vezan nanj. On odloči lahko kakor hoče. Glede vzdrževanja javnega miru, pa je veliki župan izrecno povsem samostojen. Če bo kjerkoli veliki župan kakšen prifrknec, ki bo neprestano mislil, da je javni mir v nevarnosti, bo ljudstvo smel s policijskimi naredbami sekirati po svoji mili volji. V tem tiči velika nevarnost za vse prebivalstvo, ki ga bo vladal absolutno strankarsko pobarvani veliki župan, zlasti ako bo to še kakšen omejenec, kakšno budalo. In verjetno je, da bodo v tem ozračju rasli iz tal sami manjvredni „štrebarji“, ki jih je zlasti med Slovenci prav veliko.

Ako pregledamo odstavek „Veliki župan“ v tem zakonu (členi 6.—14.), se nehote spomnimo na administrativno ureditev nekdanje turške države. Turška država se je delila na sandžake, v katerih so gospodarili iz Carigrada imenovani paše, kakor so hoteli in znali. To je takšen absolutizem, kakršnega smo imeli v stari Avstriji pred l. 1867. in še hujši. Tudi Avstrija je imela svoje delne železne predsednike in cesarske namestnike, ki jih je imenoval Dunaj. Toda celo tam se je gledalo na to, da ta dunajski politični eksponent ni bil preveč strankarski in da ni izzival ljudstva po nepotrebnem. Spomnimo se le, kako se je nekoč moral umakniti baron Hein, ko je to zahtevala v deželnem zboru SLS. — V Belgradu pa niso niti tako tenkočutni, kakor so bili na Dunaju. Zato bodo naši „veliki župani“ veliko večji absolutisti, kakor pa so bili nekdanji cesarskih namestniki. Vprašamo se, ali smo se zato „osvobodili“? Ali je to ljudska samouprava? Ali je to „demokracija“? Ne! Vse to je turški orient v novi nakladi.

Iz tega je razvidno, da je naš boj v interesu ljudstva pravičen. Takšno ustavo so skuhal demokraciji in samostojnosti s svojimi tihimi političnimi rezervami v Belgradu. Naše napredno in pametno ljudstvo takšnega absolutizma in brezglavja nikoli priznati ne more. Vse to mora smatrati, če je še tako dobrušno, za čisto navadno nasilje. Zato je boj za lastno državnost, za resnično demokracijo in svobodo danes ravno ta-

ko potreben kot je bil nekaj v nasilni Avstriji. Našim državitvorcem kličemo v spomin, da so prav iste politične metode, ista politična nasilnost, ista zani-

kovalnost individualnih lastnosti, razdejale večstoletno Avstrijo in ubile Rusijo.

Kdor je res patriot, je avtonomist in se druži z nami!

Srbsko-hrvaški spor.

(Donesek.)

Med g. Stojan Protičem in raznimi listi „Hrvaškega bloka“ se je zadnji čas razvila polemika o nepravilnosti in pravičnosti sedanje hrvaške politične taktike. Na neki članek zagrebškega „Obzora“ je Protič napisal v svojem „Radikalu“ glede Hrvaškega bloka in njegove abstinencne taktike tudi sledeče: „Da je abstinencna politika, ker to ni niti obstrukcijska politika, pogrešna, se more „Obzor“ in „Hrvaški blok“ uveriti tudi iz enostavnega fakta, da takšne politike ne vodi nobena stranka v Evropi. Tudi oni primeri, ki bi se mogli navesti v njen prilog iz bližnje ali daljne politične prošlosti, sami dokazujejo, da ni dobra, da je pogrešena, ker so jo opustili tisti sami, ki so jo vodili: stari Čehi in laški katoliki. Nemški centrum ni nikoli vodil takšne politike, pa čeprav so mu načelovali Hanoveranci z Windhorstom, katerim je Bismark enostavno z nasiljem uničil „državnost“ ter jim vzel premoženje ter ga porabil kot — dispozijski fond! Pod vodstvom umnega in malega Widhorsta je nasprotno nemški centrum vodil aktivno politiko, pregovarjal in sporazumeval se je z Bismarkom, družec se obenem z drugimi opozicijskimi strankami, dokler ni zvodil Bismarka skoro do kapitulacije. Takšno (abstinencno) politiko niso vodili niti Irči. Ko so poslednjikrat izvoljeni, odklonili iti v britanski parlament, tedaj tudi niso ostali več na tleh legalnosti, temveč so započeli meščansko vojno.

Samo dve poti sta mogoči v politični borbi: legalna in nelegalna. Kdor stoji na tleh legalne borbe, zanj ni drugega bojišča kot parlament. V parlamentu vodijo borbe politične stranke in narodne manjšine. Ako one v parlamentu pridejo v položaj, vsled zadržanja in politike večine, da ne morejo več vršiti svojih poslanskih dolžnosti in se torej nujno morajo braniti, tedaj jim je še vedno mogoče, poslužiti se skrajnega sredstva politične borbe — obstrukcije. Toda samo tako dolgo, dokler traja položaj, ki izzove takšno nujno obrambo.

Politično izkustvo vseh narodov je pokazalo, da je to najboljši in najuspešnejše sredstvo legalne opozicije. Ni se treba najmanj bati, da bi takšna parlamentarna borba manjšine okorajžila večino ali jej pomogla „da pred Evropo markira parlamentarizem in ustavnost, katere ni.“ Nasprotno, takšna parlamentarna borba more združiti vso opozicijo ter privedi večino v težak položaj, ker jo postavlja vsaki dan pod ljut ogenj, ter se mora torej vsak dan braniti, upoštevajoč številna dejstva slabe uprave, ki jih iznaša opozicija, in katera mnogo silneje vplivajo na ljudstvo in na Evropo, kadar se kontradiktatorično iznašajo v parlamentu, kakor pa če se ista zgolj v listih priobčevajo. Parlamentarna politična borba vpliva tudi na notranje razpoloženje večine, ker se s tem ojačujejo vsi kritičnejši in treznejši elementi v večini — ako se opozicija manjšine vodi pametno in taktično.

In dalje: „Hrvaška radikalna opozicija ali „Hrvaški blok“ je v svoji ideologiji, osamljen, ne samo v svoji politični strategiji in taktiki. Poleg tega je namreč nedosleden. Da bi imel neko ideološko bazo, ki čeprav bi bila točna, ne bi mogla opravičiti takšne politike, se je „Hrvaški blok“ postavil na stališče, da so Srbi, Hrvati in Slovenci trije posebni narodi; tako se je postavil v nasprotje z najboljšimi predstavitelji hrvaškega dela naroda: Račkim, Jagičem,

Strossmajerjem, Gajem in mnogimi drugimi, z Jugoslovanskim odborom in s svojo politiko za osvobodjenje in ujedinjenje med vojno. Svoj avtonomistični ali federativni program morejo Hrvati zastopati in braniti, ako in dokler mislijo, da ima to kakšen smisel, brez teorije o treh posebnih narodih, ki jih napravljajo za nesočasne in dekadentne predstavnike Hrvatstva.“

Stojan Protič končuje tako: „Za to kolikor prej opusti hrvaška radikalna opozicija dosedanjo politiko in taktiko, toliko bolje bo za deželo kot celoto in tudi za njo.“

Na ta izvajanja odgovarjajo razni hrvaški listi. „Hrvat“ piše takole:

„G. Protiču so že od poprej znani razlogi hrvaške abstinencne. V strankah „Hrvaškega bloka“ do sprejetja Vidovdanske ustave ni bilo načelnih pomislekov glede vstopa v belgrajski parlament. Narodni klub je celo prišel v konstituantno, pa tudi Hrvaška kmečka republikanska stranka ni nikoli sklenila, da pod vsakimi pogoji ostane doma.

Nasprotno, g. Protiču je znano, da je HRSS sklenila iti v Belgrad, ako se ji to omogoči. Pogoji so bili znani: priznanje suverenosti konstituantne in pa načelo, da se bo sklepalo brez majoritacije. Ti pogoji se niso priznali z namerom, da se stranki, ki predstavlja večino Hrvaške in hrvaškega naroda, onemogoči vstop v konstituantno, kakor je to sam g. Protič dobro pripomnil. Narodni klub je šel v konstituantno z namenom, da služi delu sporazuma. Sodeloval je v generalni debati o ustavi na temelju ustavnega načrta, ki ga je predložil, in to kljub temu, da je predsednik vlade, g. Pašič, takoj spočetka ustavne razprave, odbil vsak poskus približanja h hrvaškemu stališču, odbil celo tudi sam Protičev ustavni načrt z izjavo, da bo izvedel vladni ustavni načrt ali zlepa ali pa zgrda.“

In dalje pravi „Hrvat“: „Izstopajoč iz konstituantne, ravno pred letom dni, je Narodni klub v svoji izjavi naglasil, da stanje, ki ga ustvarja večina s svojo ustavo, ne smatra zakonitim in kakor da ne obstoji, ker je stvarjeno na pogazjenju pogojev, pod katerimi bi se legalno imela napraviti ustava.

63 poslancev, ki danes sestavljajo „Hrvaški blok“ smatra stanje, ki ga je ustvarila Vidovdanska ustava za nezakonito ter tudi današnjo zakonodajno skupščino v Belgradu ne more smatrati kot zakonito predstavništvo hrvaškega naroda.

V tem pomanjkanju pravnega legalnega značaja današnje skupščine v Belgradu leži osnovni razlog za abstinenco „Hrvaškega bloka“ in se tudi sodelovanje v tej skupščini s hrvaškega stališča ne more smatrati kot zakonito.

Poleg tega je treba spomniti, da je ta skupščina tudi sicer izgubila značaj resnega parlamentarnega telesa, v katerem bi bila omogočena resna parlamentarna akcija. Ta skupščina je glasovala, da se ukine 59 mandatov narodnih poslancev — po sprejemu ustave, ki jo je ona sama malo poprej izglasovala. Ona je gotovo število poslancev oplenila brez vsake stvarne podlage zastopniške imunosti in s tem pokazala, da je narodni zastopnik v njej enostavno „vogelfrei“, ako ga za takšnega proglasi vlada ali pa belgrajsko javno mnenje.“

In v nekem drugem, poznejšem članku piše „Hrvat“:

„Če je misel, da so Hrvati, Slovenci, Srbi in Bolgari etnično en narod, bila kje razširjena in razvijana, se je to godilo med Hrvati pod pojmom „Jugoslovanstva“. Kljub temu pa so se Hrvati smatrali za narod, kakor se smatrajo Srbi za narod, pa tudi Slovenci so se in se smatrajo kot narod. Sam g. Protič, se smatra za člana srbskega naroda in gotovo ne za člana „jugoslovanskega“.

In dalje: „Vemo, kako je delala konstituenta. Ponižno povedano, ona je bila vjeta („zarobljena“) in glavni pogoj, da se mora ustava sprejeti brez majorizacije, z vnaprej kvalificirano večino dve tretjini vseh glasov, je bil pogazen. O kakšnem sporazumu ni govora. Hrvati ne samo da so bili majorizirani, temveč jim v obče ni bil mogoč vstop v svobodno konstituento, ker te ni bilo. Ustava je bila izdelana in sprejeta samo od demokratsko-radikalne večine, od Srbov. Ona je torej veljavna tudi le za Srbe.

Ako se torej pri novih volitvah situacija ne bi mogla izpremeniti, tedaj bi tudi nadalje Vidovdanska ustava bila veljavna le za Srbe, ker so jo vsi drugi odklonili.“

Kaže, da se bo polemika glede taktike „Hrvaškega bloka“ nadaljevala. Situacija je hudo zapletena baš radi ustavnega nasilstva, ki sta mu skupna očeta Pašič in Pribičević.

Sklepi hrvatskega bloka.

Hrvatski „blok“ je skupina vseh hrvatskih političnih strank, izvzemši demokrate in hrvatsko pučko (ljudsko) stranko. Najštevilnejša skupina v bloku je Radičeva hrvatska republikanska kmečka stranka in Štefan Radič ni samo predsednik hrvatske republikanske stranke, ampak tudi predsednik „bloka“ (= zveze strank).

Kakor znano, se poslanci v „bloku“ združenih strank parlamentarnega dela in življenja v Belgradu ne udeležujejo aktivno, ker so iz parlamenta odšli. Pač pa imajo od slučaja do slučaja skupne seje v Zagrebu, kjer sklepajo o vseh važnejših političnih zadevah in dogodkih.

Tako sejo so imeli poslanci hrvatskega bloka tudi zadnje nedelje. Seje se je udeležilo 41 poslancev, 22 pa se jih je opravičilo.

Na tej seji so razpravljali tudi o republikanskem gibanju v Sloveniji, o razmerah v Makedoniji in v Črni gori in o raznih vojaških vpoklicih. Nato pa so sprejeli sledeče resolucije:

1. Belgrajski oblastniki se obnašajo napram splošni mednarodni konferenci v Genovi tako, da s tem zopet dokazujejo, da niso pravi zastopniki srbskega naroda, še mnogo manj pa zastopniki hrvatskega naroda. Zlasti je dopis finančnega ministra Kumanudija na predsednika ruske delegacije Čičerina taka prevara evropske in svetovne javnosti, da je smatral hrvatski blok za svojo dolžnost, da je vzpričo te prevare takoj poslal na Čičerinov naslov protest in protestu priložil vse one spise, o katerih se je že ponovno razpravljalo na skupnih sejah hrvatskega narodnega zastopstva.

2. Zaradi važnosti vprašanja glede narodnih manjšin smatra hrvatski blok za svojo posebno dolžnost, da opšodi postopanje belgrajskih oblastnikov napram vsem neslovanskim manjšinam na mednarodnem ozemlju Srbov, Hrvatov in Slovencev. Hrvatski blok smatra za svojo dolžnost, da prizna vsem, tudi neslovanskim, narodnim manjšinam popolno narodno in kulturno svobodo, ki jo uživajo po zakonu pripadniki drugih narodov v veliki severo-ameriški uniji, z dostavkom, da imajo tudi Albanci, ki so najstarejši prebivalci Balkana, dalje Madžari, ki prebivajo v Podonavju že 1000 let, in Turki in Nemci, ki prebivajo

Zadnje dni je odšel na počitnice v Bosno ministrski predsednik Pašič. Belgrajski vladni listi so prinesli vest, da ga tam obišče g. Radič, predsednik „Hrvaškega bloka“, ki se hoče baje sporazumeti. Na te vesti pa je Radič na seji „bloka“ dne 14. t. m. izjavil, da je res prejel vabilo, da obišče Pašiča na njegovem letovišču v Bosni, da pa se temu vabilu — ne bo odzval.

Srbsko-hrvatski spor zadobiva torej vedno ostreje oblike. Da mora končno priti do sporazuma med plemeni je jasno. Toda ta sporazum ovira zlasti nevera v srbsko politično poštenost. Vsi vemo, da je Pašič kot predsednik srbske vlade podpisal na Krfu znano deklaracijo z „Jugoslovanskim odborom“ in v Ženevi državno pogodbo s predsednikom „Narodnega Veča“ v Zagrebu, g. dr. Koroščem. V obeh primerih je enostavno pogazil dano in od njega samega lastnorodno podpisano besedo. Kdo naj torej še sklepa kakšne sporazume in pogodbe s človekom, ki se ne drži lastne besede? Znano je, da je Lloyd Žorž, angleški ministrski prezident, ko je nekoč med vojno prišel Pašič k njemu v avdijenco, poklical v sobo svojega tajnika in Pašiču povedal v brk, da bo govoril z njim samo ob navzočnosti priče.

Srbi sami morajo najprej izpremeniti sedanji vladni sistem, pa bo sporazum s Hrvati in Slovenci mogoče doseči z lahkoto, na temelju resnične enakopravnosti in svobode.

na svojem ozemlju že nekaj sto let, popolno samoupravo, kjerkoli so v večini.

3. Z ozirom na dejstvo, da je zakon o razdelitvi države, zlasti Hrvatske, po obliki in po vsebini delo le štirih belgrajskih mogotcev, in ker ta absolutizem ni naletel nikjer na odpor srbske politične javnosti niti na opozicijo kake srbske politične stranke, zato sklene hrvatski blok, da se ne bo spuščal z nobenim političnim činiteljem v Srbiji v nikake daljne razgovore ali pogajanja.

Razun teh treh čisto političnih resolucij je sklenil hrvatski blok še sledečo resolucijo proti finančni politiki belgrajske vlade:

„Kakor so belgrajski oblastniki v narodnem in v ustavnem oziru molče prezrli s samovoljo in z nasiljem trinajst-stoletno narodno in državno posebnost Hrvatske, tako so postopali tudi v finančnem oziru v svoji nesposobnosti tako, da se davki samovoljno izpreminjajo v „harač“ in namesto finančnega gospodarstva se uvaja tako sistematično „ropanje“, kakor ga ne pozna doslej zgodovina nobenega naroda. To „ropanje“ (pljačka) se je začelo z zamenjavo kron v dinarje v razmerju 1 proti 4, dalje s tem, da so pridržali „na prevaran način“ 20 odstotkov odvzetega denarja, kar je znašalo blizo 1 milijardo kron. „Ropanje“ se je nadaljevalo z navidezno prostovoljnimi, v resnici pa prisilnim notranjim posojilom v znesku 2 milijard kron, ki se pa ne trosijo za popravdo železnice, čeprav so oblastniki to obljubili. Stvar se nadaljuje z neizmernim obdavčenjem, zlasti z davki na vojne dobičke za l. 1919. in l. 1920., ki ga v Srbiji ne plačujejo. Vrhunec „ropanja“ pa bo sedanje ameriško posojilo, za katero naj bi se pod strašnimi pogoji gradila jadranska železnica, ne da bi se dotikala ta Hrvatske, ki prispeva k skupnim izdatkom osem desetini. Zato izjavlja hrvatski blok kot zakoniti zastopnik hrvatskega naroda, da niti tega niti kakega drugega vnanjega ali notranjega posojila nikdar ne bo priznal. Ravno tako hrvatski blok ne bo priznal nobenih obveznosti, s katerimi obremenjujejo belgrajski mogotci hrvatski narod brez privoljenja hrvatskega narodnega zastopništva.

Glas iz Amerike.

V Newyorcu izhaja eden največjih ameriških dnevnikov „New-York World“ (= njujorški svet). V številkah od 13. in 15. marca t. l. objavlja ta list poročila svojega posebnega dopisnika iz Jugoslavije, ki ga je bilo uredništvo tega velikega lista nalašč poslalo v naše kraje. Dopisa dokazuje, da je imel Amerikanec jako bistre oči in da je videl pri nas

marsikaj, kar belgrajska vlada ne vidi ali pa noče videti.

Prvi dopis ima naslov: „Žvenketanje z orožjem deva na laž idejo o miru na Balkanu“. V tem članku govori dopisnik skoro izključno le o Srbiji — ne o državi SHS — in sicer kot o izrazito vojaški (militaristični) državi. Z očitnim nezadovoljstvom ugotavlja, da je srbska

armada po svoji moči druga za francosko. Srbija se še danes vojskuje na dve fronti: proti Bolgariji in proti Albancem. Glede Italije pa pravi, da vsak trenutek lahko nastane ob laški meji tretja fronta.

Za časa mobilizacije ob priliki Karlovega puča je Srbija mobilizirala do 300 tisoč mož. Dopisnik nadaljuje: „Vsak je rojen vojak. Vojaški duh je tako silen, da se enkrat začeta mobilizacija ni dala več ustaviti. Da pokrije stroške te mobilizacije, Jugoslavija ni imela denarja in vsa gotovina, s katero je razpolagala, je bilo „prostovoljno“ posojilo v znesku 2 milijard kron za železniške potrebe. Vlada sicer ni bila opravičena porabiti tega denarja za mobilizacijo, toda vojaškega duha ni bilo mogoče ukrotiti, in mobilizacijo so izvršili z denarjem, ki je bil namenjen za potrebe miru.

Srbija je postala vojaška država. Imenuje se sicer „Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev“, toda Srbi so vojaška oblast. Srbsko glavno mesto Belgrad diktira politiko celi državi. Jugoslavija predstavlja danes ravno tako militaristično moč kakor pred vojno Nemčija. Oficir je v Jugoslaviji mnogo važnejše bitje kakor civilist (An officer is a bigger animal than a civilist). Vsak se mu mora klanjati in človek v uniformi uživa povsod prvenstvo. Stvar sicer še ni tako razvita kakor nekdanj v Nemčiji, toda povsod ti veje nasproti militaristični duh.

V srbski armadi je mnogo Rusov. Ostanki Wranglove armade so danes važen del srbske vojske. V srbski armadi služi nad 20.000 Wranglovcev. Rusov pa ne pošiljajo na bolgarsko mejo, ker jih imajo tudi v bolgarski armadi, ampak jih rabijo predvsem na albanski meji, da love tihotapce.

Albanci so izvrstni tihotapci, a Rusi izborni lovci na nje. Ker dobe „lovci“ 25 procentov nagrade, se Rusi kar trgajo za službo na albanski meji. Tudi vpadli na albansko ozemlje so zelo dobičkanosni, zlasti zato, ker Albanci nimajo papirnatega denarja, ampak le zlato, dočim jugoslovenski papirnati denar pada in bo v kratkem padel tako nizko, kakor stoje nizko vse vzhodno-evropske valute.

To je vse zelo zanimivo — sklepa člankar — ampak to ni civilizacija. Pač je v Jugoslaviji nekaj dežel, ki so bile pred vojno evropske, a te se vračajo danes v — Balkan.“

Drugi dopis je izšel 15. marca in ima naslov „Hrvatje nezadovoljni pod

srbsko vlado — zahtevajo svobodo“ (Croats not Happy under Serb rule. Seek to be free). Ta dopis govori skoro izključno o Hrvatih in Slovencih.

Dopisnik pravi: „Mene prav nič ne čudi, če Hrvatje v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev niso tako zadovoljni, kakor bi lahko bili. Najprej so jih Srbi militarizirali do vratu. Dokler so bili Hrvatje pod Habsburžani, so navadno mislili, da vedo, kaj se pravi biti pod vojaško vlado. Toda v primeri s Srbi so bili Habsburžani militaristi v glase-rokavicah. V resnici žive Hrvatje pod srbskim jarmom.

Tako postopanje je za Hrvate nezno, ker smatrajo, da so naprednejši kakor Srbi. In res so Hrvati v resnici Evropejci, dočim so Srbi-Balkanci, da postavimo razliko, ki je žalibog resnična (The are, in effect, Europeans, while the Serbs, to make a distinction which is unfortunately real enough, are Balkans).

Poleg tega obstoje verske razlike, ker so Srbi pravoslavni, Hrvatje pa katoliki, kar tudi povzroča medsebojna nasprotstva. Pravzaprav ni nikakega vzroka, zakaj ne bi mogli pravoslavni, katoliki in muslimani živeti srečno v skupni Jugoslaviji, toda oni niso srečni in verske razlike so večni vir nezadovoljstva.

Glavni vzrok nezadovoljstva pa je v tem, da obstoje v Jugoslaviji štiri vrste državljanov. Državljeni prve vrste so Srbi. Za njimi pridejo Dalmatinci in Črnogorci. V tretjo vrsto spadajo Bosna in Hercegovina, državljani četrte vrste pa so Hrvatje in Slovenci.

Hrvatje in Slovenci zavzemajo oni del Jugoslavije, ki je visoko razvit in organiziran. Hrvatska in Slovenija so bogate.

Če bi bili te dve deželi samostojni (za sebe), bi imele denar. Namesto tega pa tvorijo v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev četrto razred. Hrvatska in Slovenija zaslužujeta denar, izročati ga pa morata Srbov, da ga oni potrosijo.

Denarja jim ne odvzamejo samo na davku, ampak pri vsaki priliki. Če Hrvat ali Slovenec kaj potrebuje, mora plačati Srbu, da mu to naredi. Kdor hoče dobiti izvoznico ali kako drugo koncesijo, mora plačati — mnogo plačati. O tem imam sam zelo žalostne izkušnje kot trgovec.

V zadnjem času pišejo listi o hrvatskem bloku. Ta je bil spočetka aktiven in je delal na to, da doseže avtonomijo. Ker so jih pa vedno bolj tlačili, zahteva sedaj popolno neodvisnost.“

Časopisni glasovi o jugoslovanski zvezni (federativni) republiki.

V glavnem glasilu slovenske republikanske stranke „Naša Vas“, ki izhaja v Celju, je napisal g. dr. Novačan sledeče programne točke slovenske republikanske stranke:

„Mi slovenski republikanci ne zapremo nobeni slovenski stranki več. Mi se bomo združili, vsi kar nas je, pod ponosno republikansko zastavo in v zvezi s hrvatskimi republikanskimi kmeti izvojevali našo slovensko republiko v okvirju velike Federativne Republike Jugoslavije, v kateri bodo našli prostora tudi Bolgari.

Tri reči naj si zapiše vsak slovenski republikanec globoko v srce:

1. Ohraniti hočemo svojo staro katoliško vero brez trohnohe klerikalizma in brez trohnohe liberalizma, ker se ne maramo ne popravo pravoslaviti in ne poprotestantiti (poluteraniti).

2. Ohraniti hočemo svoj slovenski jezik, ki so ga gojili in branili tisoč let naši najboljši možje.

3. Doseči hočemo svojo državnost, svojo slovensko republiko v okvirju velike Federativne Republike Jugoslavije, v kateri bodo vladali kmetje in delavci po našem zadržnem programu. — Živela slovenska republika v okvirju velike Federativne Republike Jugoslavije.“ („Naša Vas“ od 4. maja t. l.)

„Novi Čas“ z dne 16. maja pa piše na uvodnem mestu pod naslovom: Kako sedaj? — sledeče:

„V zunanji politiki je treba iskati zblizanja z Rusijo in z Anglijo; treba je delati za revizijo versajske (pariške) mirovne pogodbe, v kolikor se ta tiče nezadovoljenih narodov. Treba je zadržati vse pravice narodnim manjšinam, bodisi Nemcem in Madžarom v

Jugoslaviji, Bolgarom, Albancem in Turkom v Makedoniji kakor tudi Slovencev in Hrvatov v Avstriji ter v Italiji. Treba je iskati prijateljskih zvez z Avstrijo in Madžarsko ter Nemčijo na severu, in prijateljstva z Bolgarijo in Albanijo na jugu.

Na tej podlagi se mora preorientirati tudi notranja politika. Po našem mnenju iz gorenjega izvira glavna notranjepolitična zahteva: federativna republika Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov. Teoretično se da sicer o republiki in monarhiji razpravljati v celih knjigah; mogoče je dokazovati, da je angleška monarhija boljša kot francoska republika itd. Drugačna pa je stvar praktično. Praktično, dejansko in zgodovinsko pa pomeni pri nas monarhizem idejo prevlade srbstva; monarhizem ima za podlago militarizem in imperializem ter je — drugače biti ne more — v nasprotju z idejo federacije z Bolgari. In zato iz notranje — ter vnanjepolitičnih ozirov ne more biti dvoma, da je bodočnost te države zagotovljena le v federaciji jugoslovanskih republik. To je naš odgovor na vprašanje: Kako sedaj?“

Zaradi popolnosti naj navedemo še, kaj je napisal čestitljivi starina „Slovenski Narod“ dne 13. t. m. v uvodniku pod naslovom: Republikanci: ... republikanskega gibanja takihle političnih otročarjev ne moremo smatrati za resnega ... Republikanstva si v Jugoslaviji ne želi nihče in niti najbolj zabit žurnalist (= časnikar). Dr. Novačanovo pisarnje je prazna slama, ki je noče hrustati niti najbolj izstradano osle. „Naša Vas“ je smešen izrodek smešne maščevalnosti... (Republikanske) „mase“ širom

Štajerske so znani nemškutarji, graščinske tlačansko vzgojene duše, notorično kulturni zaostanci ter v veliki meri tudi čisto propadli tipi... Take mase so za vsako parolo, če je le dobro namočena v vinu... Boga hvalimo, da imamo kralja...

Tako piše „Slovenski Narod“, glasilo slovenske inteligence, o kmetih, ki se predrznejo imeti svoje lastno politično mnenje. To so „pijanci“ in „tlačanske duše“. „Hvalimo Boga, da imamo kralja“ — pravi „Narod“. Mi pa pravimo: „Hvalimo Boga, da imamo „Slovenski Narod“ — na čegav račun pa bi se sicer smejali? —

In ko se je atu „Narodu“ prva jezica nekoliko polegla, so ata naslonili palico v kot in zlezli v posteljo, kjer so si podvili koc pod hladne noge in zopet sladko in mirno spe, dokler jih ne bo zbudil kakšen republikanski „pijanec“...

Bolj energično piše o federalistihi centralistično „Jutro“, — tudi glasilo slovenske inteligence — dne 17. maja.

„Okol ž'vota — v aržet!“

Naša država potrebuje denarja. Denar se dobi pa pri ljudeh. Zato naša državna financa stika po vseh mogočih kotih za davki. Pri tem se poslužuje tudi raznih skritih vrat in blagajne „podanika“. Pri tem ji služijo vsa mogoča pota, razne metode, ki v pravno sigurnih evropskih državah niso bile in še danes niso v navadi. Opozarjamo torej davkoplačevalce na sledeči cirkular, ki je izšel pred nekaj dnevi in se točno takole glasi:

Poštno in brzojavno ravnateljstvo v Ljubljani.

Okrožnica vsem poštam!

Strogo zaupno. V roke predstojniku pošte.

Podatki v poštinih pošiljkah in poštinih knjig, listin itd.

Zaradi izmere davka.

Štev. 11762/II a 22. — Ministrstvo pošte in brzojava nas obvešča z razpisom broj 13764 od 15. marca t. l.:

„Zaradi pravičnejšega obdavčenja posameznikov, potrebujejo finančni organi često tudi podatke iz poštinih knjig.“

Ministrstvo financ se pa pritožuje, da so poštini uslužbenci napram takim zahtevam finančnih organov zelo neustrežljivi in nepristopni.

Ker gre za važen državni interes, naj direkcija podrejenim poštam ukaže, da stavljajo vse podatke iz svojih denarnih in drugih knjig finančnim organom, kjer in kadarkoli se bo to zahtevalo, na razpolago.

Dnevne vesti.

Občinski svet v Ljubljani je vlada razpustila. Pri prihodnjih volitvah bodo zmagali — demokratje. Župan bo gospod Adolf Ribnikar.

Lenin. Vsak vé dandanes, kdo je Lenin. To je današnji gospodar sovjetske Rusije. To ime pa ni njegovo pravo ime. Njegovo pravo ime je Uljanov. Ime „Lenin“ je njegov „psevdonim“ ali nepravo ime. Kako pa je prišel do tega imena? Pripoveduje, da je bil kot mlad študent v Švici silno zaljubljen v neko Rusinjo, ki je študirala v Ženevi kemijo. Tej je bilo ime Ilijana ali slovensko Helena. Ker je v družbi vedno govoril o tem dekletu, so mu dali prijatelji ime „Lenin“ to je po naše „Lenčkin“ (fant). — Tako razlaga ime „Lenin“ časopis „Femina“.

Posledice mobilizacije. Proti ranikemu Karlu je, kakor znano, mobilizirala tudi Češka. Kakšen je bil odziv, se vidi iz sledečih števil: Pred divizijskim sodiščem v Brnu je obtoženih 1300 rezervistov, ki se pozivu niso odzvali, pred vojaškim sodiščem v Theresienstadt-u pa 6000.

Gonja proti g. Kocmurju. V Ljubljani imajo delavci svojo bolniško blagajno za Slovenijo. Zavod razpolaga z lepim premoženjem. Vodja zavoda je g. Kocmur. Proti g. Kocmurju so otvorili demokratje težki topovski ogenj, da ga preženo z njegovega mesta. Naprtili so mu preiskavo za preiskavo v zavodu, da bi odkrili kakšne nepravilnosti, pa niso našli drugega kakor najlepši red. Če bi bili mogli stakniti le najmanjšo stvarco, bi

V uvodniku pravi: „Kar uganjajo (hrvatski blokaši v velikem, delajo naši klerikalci v manjšem. Cilji so isti, le pota se nekoliko razlikujejo. Ljudstvo izprašuje, če smo sploh še v pravni državi (to je res in točno: Ali smo še v pravni državi? op. ur.), ako sme zoper obstoječo državno obliko in zoper vse, na čemur sloni država, pisati nekatero časopisje kakor se mu ljubi? Ali ne vidijo državniki, da s klerikalizmom, ki dan na dan propagira federativno republiko, ni mogoč sporazum? Ali se ne zavedate, da je popustljivost napram tem rovarskim elementom slabost, ki postaja vsak dan večja...?“

„Jutro“ hoče torej „gavge“. In nekaj konkurence bi rado napravilo staremu „Narodu“. Toda prihaja prepozno. Enkrat je hotel nekdo komu „nekam“ zlesti. Tudi „Jutro“ je hotelo 17. maja očitno „nekam“ zlesti. Pa je že „Narod“ od 13. maja notri... Smola je to, grda smola! Pravzaprav ne smola, ampak...

Kadar bi pošte zaradi pomanjkanja osebja ne mogle same zahtevanih podatkov izbrati, naj dajo vse potrebne poštne knjige na razpolago, da si zadevne podatke sami izberejo.

Za slučaj, da bi se ta naredba ne izvrševala, bodo poštini uslužbenci najstrožje kaznovani.“

Razglašuje zgornji ministrski razpis, naročamo predstojniku pošte, da morebitnim takim zahtevam s strani finančnih organov takoj ugodé, ako so se ti prej zadostno izkazali, da so v to pooblaščen. Podatke teh legitimacij, odprtih pisem itd., je vsikdar natančno zabeležiti. Za slučaj dvomov se je obrniti na pristojno finančno oblast za pojasnilo.

Pri tem poslovanju je strogo paziti, da se v poštinem zakonu (v ustavi čl. 17) zajamčena in v § 6 pošt. zak. iz l. 1906 omenjena poštna tajnost v nobenem oziru ne krši.

LJUBLJANA, 7. aprila 1922.

Tako se glasi strogo zaupni uradni cirkular, poštnega ravnateljstva, izdan na ukaz belgrajskega ministrstva.

Kaj se godi na poštinem čerkovnem uradu? Kako bo davčna oblast ocenila pošiljke, ki se ne sprejmejo? Kako se bo pri tem upoštevalo sekature carinskih uradov?

Priporočamo davkoplačevalcem, naj dopisujejo s tujimi tvrdkami pod tujimi izmišljenimi firmami in tudi pošiljke sprejemajo na imena, ki jih nikjer ni, kar se dá prav dobro organizirati. Tako bo kaos v državni centralistični upravi še večji in — sedanjega režima bo tem prej konec. Centralizem bo padel, ko bo Belgradu zmanjkovalo — novcev!

bili g. Kocmurja že zdavnaj pognali. Nekaj časa so ljudje govorili, da si je zaželel priti na Kocmurjevo mesto neki drugi visoki gospod. To je mogoče; ampak stvar je še nekoliko drugačna. Gospod Kocmur je tudi ljubljanski občinski svetnik. On pripada socialistični skupini, ki je dala Ljubljani tudi župana, socialističnega župana. To pa demokratom ni prav. Zato bi radi videli, če bi g. Kocmur ali odložil svoj občinsko-svetovalski mandat ali pa razbil sedanjo občinsko koalicijo v Ljubljani in s tem pripomogel demokratom vsaj v Ljubljani do župana in do bogate — Mestne hranilnice. V Belgradu namreč slovenskim demokratom prav radi očitajo, da nimajo v Sloveniji prav nič za seboj, niti Ljubljane ne. Da dobe demokratje v Sloveniji vsaj Ljubljano v svoje roke, naj gospod Kocmur — gre! Od koder hoče: Ali iz občinskega sveta, ali pa s svojega službenega mesta. Z drugimi besedami: Ti, gospod Kocmur, padi pred demokrati na kolena, ali pa boš lačen s svojo rodbino vred. Tako se godi v Sloveniji v letu 1922. p. K. r.

O ženitovanjskem daru Slovenije oziroma o Windischgrätzovi vili na Bledu piše belgrajska „Republika“ (11. maja t. l.): Monarhistični list „Videlo“ javlja: „Vila kneza Windischgrätza je kupljena za kralja. Knez je zahteval 25 milijonov lir, toda pogodil se je za 12 milijonov dinarjev pod pogojem, da se ukine sekvester z njegovega celokupnega imetja. Upravnik posestva je že odstavljen. — Nas zanima samo eno: Kdo plača teh

12 milijonov dinarjev? Jasno pa je, da naša država zaradi te vile poklanja knezu Windischgrätzu posestvo, ki je vredno nekaj sto milijonov dinarjev. — Dva dvora v Belgradu, dvor v Dubrovniku, dragocena vila kneza Windischgrätza, novo projektirani dvori v Zagrebu, v Ljubljani in drugod, vse to prekaša nekdanje turško cesarstvo. G. Pašič nima samo brade, ampak tudi manire nekdanjih velikih vezirjev. V priklanjanju je nastalo pravcato tekmovanje...“

Koncert „Glasbene Matice“ v Belgradu. Ljubljanska „Glasbena Matica“ je priredila v Belgradu dva koncerta, ki sta sijajno uspela. Koncerta se je udeležil tudi g. minister Pucelj. Ker je bil uspeh „Glasbene Matice“ sijajen, je verjetno, da gospod minister ni bil med pevci, ampak samo med poslušalci.

Pobijanje analfabetizma na Hrvaškem. Stari režim na Hrvaškem je zapustil silno visok odstotek ljudi, ki ne znajo ne brati ne pisati, zlasti med kmečkimi ljudstvom. Zato obstoje tam danes posebne organizacije, ki kmete in delavce uče branja in pisanja, da tako vsaj nekoliko popravijo sledi grehov pristranske državne uprave. Znan pobijalec analfabetizma na Hrvaškem še iz predvojnne dobe je Rudolf Herceg, sedaj državni poslanec Radičeve stranke. Ta mož je sedaj izdal lepo opremljeno knjigo „Nova Abecedarka“, ki bo važen pripomoček za pouk nepismenih ljudi, zlasti tudi za vporabo v kmečkih in delavskih domovih. Knjiga je obenem tudi čitanka

za ljudi, ki že znajo brati, v svrhu večbe. Vsebuje tudi sliko Matije Gubca „kmečkega cesarja“ in pesmi raznih hrvaških pesnikov in piscev. Kdor se za knjigo zanima jo lahko naroči pri „Slovenski knjižarni“ v Zagrebu, Jurišičeva ulica št. 1. Cena 20 K. — Pri nas je hvala Bogu odstotek analfabetov precej nižji kot na Hrvaškem, vendar pa bi takšna akcija tudi pri nas bila koristna tam, kjer se še dobe kmečki in delavski ljudje, ki niso imeli šolskega pouka.

Petdesetletnica drja Antona Korošca. Dne 12. t. m. je doživel predsednik Jugoslov. kluba svojo 50 letnico.

Gospoda pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja v ljudo opozarjamo na „Poslano“, ki ga prinašajo v svoji 20. številki prekmurske „Novine“ z dne 14. maja t. l. Če so navedbe resnične, potem so razmere v Prekmurju res — turške.

„Novi Zapiski“. Izšla je 5. številka revije „Novi Zapiski“. V uvodniku razpravlja dr. Dragotin Lončar o srbski kritiki slovenske politike. Drugi članek o boljševizmu in krščanstvu v Rusiji seznaja s cerkveno političnimi razmerami v sedanji Rusiji. Tretji članek obravnava (3. nadaljevanje) vprašanje slovenstva, južnega slovanstva in slovanstva. Končno sta politični in gospodarski pregled, ki obdelujeta pomen in razvoj genovske konference ter vprašanje državnega socializma pri železnicah. — „Novi Zapiski“ veljajo letno 25 Din.

Dopisi.

Prejeli smo: Naš političen cilj je popolna slovenska samostojnost v okvirju jugoslovanskih narodov, Hrvatov, Srbov, Bolgarov. Brez dvoma je najprikladnejša oblika zvezna republika jugoslovanskih držav slovenske, hrvatske, srbske in bolgarske. Meje med zveznimi državami naj odloči popolnoma svobodni plebiscit. Na ta način se spravi enkrat že iz sveta hrvatsko-srbski in srbsko-bolgarski spor, kateri je prizadejal in prizadeva tolikih nepotrebnih žrtev med južnimi Slovani. V zadnji številki Vašega lista berem, da se neki gospod ne vjema z mislijo slovenske samostojnosti. Pravi, kam bomo z naraščanjem, Slovenija je preuboga, pasivna dežela, ki živi od samih „blagih“ dobrotnikov itd. Toda trdno sem prepričan, da se dopisnik moti. Vodnik poje:

Slovenec, tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava
polje, vinograd, gora, morje,
ruda, kupčija tebe rede. —

Majhen je obseg naše slovenske domovine, toda dovolj bogat za pridne roké, da se na njem prerede. Pa bomo našo državo odprli svetu, pokazali našo voljo, da hočemo in moremo biti vredni v vrstah na vseh kulturnih poljih tekmujočih držav. Ne bomo zaplankali države idejam, kulturni povzdigi — pokazati ho-

čemo svobodoljubje na vseh poljih pravega napredka. Klerikalizma — naš slovenski narod je v ogromni večini klerikalni — se ne bojimo. Slovenski duhovnik bo, kot je tisočletje nazaj, stal v ospredju v delu za narod, za ljudstvo in njegov napredek duševni in telesni. Ali se mu bo naša inteligenca pridružila? Ali nima več nobenega poleta? Ali naj naš slovenski kaplan in fajmošter še vedno — na čelu koraka sam kot vodnik? Ali naj naš narod pretrese nezmišlno brezverski kulturni boj? Na ljubo par izrodkom?! Komu bo koristilo? Našim narodnim nasprotnikom. Ali ni Rim „modern“? Ustanovite sovjetsko republiko — in čudili se boste, Rim jo potrdi. Pa so inteligenti izobraženci in govore o zaostalosti in konservativnosti naše cerkve. Gospodje, tako bi jim zaklical, tako in toliko sodobni bodite kot naša cerkev, pa ne bo ljudstvo v nejevoljo in srdjo okušalo blagoslove vašega vladavla. — Slovenski uradniki, učitelji, sploh vsi inteligenti, stopite v vrste slovenskega delavnega ljudstva in podprite ga v boju za staro pravdo:

Bratom Srbom, Hrvatom i Bolgarom:
„Naša pravda — vaša pravda,
Naša zmaga — vaša zmaga!“

Ljudstvo naj se svobodno odloči in se vlada!

Radič v Sloveniji.

V četrtek zvečer smo zvedeli, da je sklenil dr. Novačan kot predsednik „Slovenske republikanske stranke“ sporazum z Radičem, ki vsebuje več točk in sicer: Prvič, da se naj Slovenci organizirajo v samostojni „Slovenski republikanski stranki“. Drugič, ta stranka sprejme program „Hrvaške republikanske seljačke stranke“ in se vsled tega prekrsti v „Slovensko republikansko kmečko stranko“. Tretjič, obe stranki se imate najožje zvezati in sicer tako, da se bodo sestankov ene in druge stranke udeleževali in Hrvati i Slovenci. Četrtoč, obe stranki se sporazumete s katero srbsko stranko se koalirate v slučaju potrebe skupne parlamentarne ali izvenparlamentarne akcije. Tednik „Naša Vas“ v Celju postane glavni strankarski organ, v katerega bo pisal Stefan Radič sam s svojim podpisom.

Ta oklic so dali tiskati v mnogo tisočih izvodih. Podpisan je od Radiča kot predsednika „Hrvaške republikanske seljačke stranke“ in „Hrvaškega bloka“.

S to nepričakovano objavo stopa na naše domače slovensko politično poprišče nov faktor, ki utegne biti naravnost katastrofalen za nekatere politične stranke v Sloveniji, zlasti za „Samostojno kmetijsko stranko“, za socialne demokrate in njihovo „kmetijsko-delavsko zvezo“, za bivše komuniste na kmetih

in morda za NSS, v kolikor ima ta na kmetih pristašev. SLS, ki ima staro politično organizacijo, bo Radičev prihod v Slovenijo predvidno malo oškodoval, zlasti ker ima podoben program in politično tradicijo v narodu. JDS bo izgubila skoro vse in izginila. Nadaljni politični razvoj pri nas je težko prorokovati, toda če se posreči Radiču odnosno dr. Novačanu organizacija nove stranke, bodo izginile pri nas številne „napredne“ stranke in na njihovo mesto bo stopila republikanska stranka, ki bo radikalnejša zlasti v taktiki, med tem ko bo SLS načelno in taktično hodila po potih nemškega centra ali pa „Partito popolare“ v Italiji. Tako bi imeli v Sloveniji le dve res močni stranki, kar bi politično življenje pri nas hitreje vodilo do konsolidacije.

Pri tem spomnimo, da smo mi že lansko leto v eni prvih številkih zapisali na naslov centralistov, da utegne priti čas, ko bo avtonomija za del našega naroda premalo, marveč, da pride do izražitega federalističnega gibanja, ako se naši „državotvorci“ pravočasno ne izpametujejo. To smo zapisali še pred sprejetjem Vidovdanske ustave. Naš glas pa ni bil upoštevan.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

? Ali ste se že naročili na revijo „Novi Zapiski“ ?

„TEXTILIA“

LJUBLJANA, Krekov trg št. 10.

Delniški kapital K 12,000.000.

Največja zaloga češke in angl. manufakture.

Telefon 177.

Centrala: Ljubljana. Brzjav: „Textilia“

trgovska in industrijska d. d.,

Samo na debelo!

Samo na debelo!

Manufakturni oddelek Gospodarske Zveze

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 29 na dvorišču

Velika zaloga sukna za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakovrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in debelo.

Kapital: K 20,000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve okrog K 6,500.000

Podružnice:

Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Telefoni št. 146, 458

Brzjavke: ESKOMPTNA.

Jugoslovanska Union-banka Ljubljana-Beograd

in

Slavenska banka d. d. Zagreb

fuzijonirali sta se v

Slavensko banko d. d.

poslovne centrale:

Ljubljana, Zagreb, Beograd.

Delniška glavnica in rezerve K 200,000.000

Podružnice in ekspoziture:

Bjelovar, Brod n. S., Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Barranja), Murska Sobotna, Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

AGENCIJA:

Buenos-Aires (Argentina).

AFILACIJE:

Jugoslovanska industrijska banka, Split; Balkanska banka Budapešt; Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

Vzajemni

posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve p. z. z. o. z.

Hranilne vloge se obrestujejo

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštno čekovnega urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poroštvo itd.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakuro en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Kapital in rezerve skupno z afilacijami čez K 50.000.000.

Podružnice: Dlakevo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.